

Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2012 (Lepidoptera)

Willy De Prins & Chris Steeman

Samenvatting. Enkele nieuwe provinciegegevens en andere interessante waarnemingen van Lepidoptera in 2012 worden gemeld. Enkele oudere gegevens worden eveneens vermeld. De hele lijst is alfabetisch gerangschikt. De gebruikte nomenclatuur is in overeenstemming met Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Abstract. Interesting records of Lepidoptera in Belgium in 2012 (Lepidoptera) Some new province records and interesting observations of Lepidoptera in 2012 are mentioned. The whole list is arranged in alphabetical order. The nomenclature is according to Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Résumé. Observations intéressantes de Lépidoptères en Belgique en 2012 (Lepidoptera) Plusieurs données faunistiques nouvelles, par province, sont mentionnées, ainsi que quelques observations intéressantes. La liste est établie alphabétiquement. La nomenclature suit les listes de Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Key words: Lepidoptera – faunistics – Belgium.

De Prins, W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@gmail.com.

Steeman, C.: Koning Albertlei 90, B-2950 Kapellen. christiaan.steeman@gmail.com.

In deze vaste rubriek worden de meest interessante waarnemingen van Lepidoptera uit het voorbije jaar (en eventueel vorige jaren) geciteerd. Vele van de nieuwigheden in dit artikel vermeld, zijn reeds gepubliceerd op de website van de Belgische Lepidoptera (De Prins & Steeman 2003–2013). De hele lijst is alfabetisch gerangschikt volgens familie-, genus- en soortnaam; zo sluit hij beter aan bij de gegevens op de website. Voor de systematiek en nomenclatuur wordt de lijst van Fauna Europaea (www.faunaeur.org) gevolgd. Afkortingen: AN = Antwerpen, BR = Brabant, HA = Hainaut, LG = Liège, LI = Limburg, LX = Luxemburg, NA = Namur, OV = Oost-Vlaanderen en WV = West-Vlaanderen.

Adelidae

***Nematopogon metaxella*:** enkele ex. op 26, 28 en 30.v.2012 te de Panne, leg. D. D'Hert. Nieuw voor WV.

Argyresthiidae

***Argyresthia spinosella*:** 1 ex. op 24.v.2012 te Daknam, leg. T. Vermeulen. Nieuw voor OV.

Blastobasidae

***Blastobasis phycidella*:** 1 ex. op 30.v.2012 op de terril "Thier-à-Liège" te Liège, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Bucculatricidae

***Bucculatrix ainliella*:** deze soort werd onlangs als nieuw voor België vermeld (van Nieukerken *et al.* 2012). Tientallen cocons werden op 30.xii.2009 aangetroffen op de stammen van Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) en op het mos groeiend op de voet daarvan in het Heverleebos te Oud-Heverlee, leg. A. Verboven. Tussen 21.ii.2010 en 11.ii.2010 werden daaruit 8 ex. gekweekt. Nieuw voor BR. Deze soort komt dus momenteel voor in alle Vlaamse provincies, maar nog niet verder zuidelijk.

***Bucculatrix noltei*:** mijnen op *Artemisia vulgaris* op 25.viii.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Coleophoridae

***Coleophora alnifoliae*:** 1 koker op *Alnus glutinosa* op 12.v.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

***Coleophora argentula*:** enkele kokers op *Achillea* sp. op 12.v.2012 te Durbuy, en één koker op *Achillea* sp. op 15.ix.2012 te Arlon, telkens leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

***Coleophora binderella*:** 1 koker op *Alnus* op 28.iv.2012 te Ename, leg. G. De Prins. Nieuw voor OV.

***Coleophora curucipennella*:** enkele kokers op *Quercus* sp. op 12.v.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders.

***Coleophora gryphipennella*:** enkele kokers op *Rosa* sp. op 28.iv.2012 te Ename, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

***Coleophora hemerobiella*:** enkele kokers op 22.iv.2012 te Lommel, leg. H. Dries; enkele kokers op *Crataegus* sp. op 12.v.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI en LX.

***Coleophora laricella*:** enkele kokers op *Larix* op 18.v.2012 te Rocherath, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LG.

***Coleophora lithargyrinella*:** een koker op *Stellaria* op 14.iv.2012 in de streek van de Viroin, enkele dagen later ontpopte het imago, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor NA.

***Coleophora paripennella*:** 1 koker op *Centaurea scabiosa* op 30.v.2012 te Baelen, leg. J.-Y. Baugnée, conf. W. Ellis; 1 koker op *Centaurea jacea* op 24.ix.2012 te Leignon, leg. J.-Y. Baugnée. Deze zeldzame soort is nieuw voor LG en NA.

***Coleophora pyrrhulipennella*:** ca. 50 ex. op 12.vi.2010 in het gebied "Sahara" te Lommel, leg. W. Veraghtert *et al.* Nieuw voor LI.

Coleophora solitariella: 4 kokers op *Stellaria holostea* op 27.iv.2012 te Meerhout, leg. C. Vansteenwinkel. Nieuw voor AN.

Coleophora spinella: enkele kokers op *Crataegus* sp. op 12.v.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Crambidae

Diplopseustis perieresalis: een tweede ex. voor de Belgische fauna op 11.iv.2012 te Wilrijk, leg. C. Snyers. Nieuw voor AN.

Elachistidae

Agonopterix alstromeriana: 1 ex. op 02.iv.2012 te Daknam bij Lokeren, leg. T. Vermeulen. Nieuw voor OV.

Blastodacna atra: 1 ex. op 21.vi.2012 te Olloy-sur-Viroin, leg. S. Raymaekers. Nieuw voor NA.

Elachista canapennella: 1♀ op 13.iv.2012 te Erezée, leg. J.-Y. Baugnée, det. Jukka Tabell. Nieuw voor LX.

Elachista geminatella: enkele mijnen op *Luzula sylvatica* op 20.v.2010 te Theux, leg. J.-Y. Baugnée. Een adult ontpopte op 20.vi.2010 en werd met behulp van genitaalonderzoek gedetermineerd door Jukka Tabell. Nieuw voor LG.

Orophia ferrugella: een ex. van deze zeer zeldzame, xerothermische soort werd gefotografeerd op 02.vi.2012 te Aywaille, leg. E. Steckx. De rups leeft op Campanulaceae, zoals *Campanula persicifolia*, een plant die talrijk aanwezig is op deze vindplaats. Het was ca. 150 jaar geleden dat deze soort nog in België gemeld was. Nieuw voor LG.

Eriocraniidae

Paracrania chrysolepidella: mijnen op *Carpinus betulus* op 28.iv.2012 te Ename, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

Gelechiidae

Chrysoesthia sexguttella: mijnen op *Chenopodium* op 15.ix.2012 te Sampont, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Monochroa conspersella: 2 ex. op 12.vi.1989 in het gebied 'Waelenhoek' te Niel, 2 ex. op 21.vii.1996 in het Zoerselbos te Zoersel; 1 vroeg ex. op 02.v.2002 te Sosoye, telkens leg. W. De Prins. Nieuw voor AN en NA.

Pexicopia malvella: 1 ex. op 20.vi.2012 te Nismes, leg. S. Raymaekers. Nieuw voor NA.

Teleiodes saltuum: 1 ex. op 04.vii.2010 te Kortessem, leg. S. Raymaekers, det. T. Muus; 1 ex. op 14.vi.2011 te Ichtegem, leg. Snyers; 1 ex. op 22.vi.2012 te Virton, leg. S. Raymaekers. Nieuw voor LI, LX en WV

Teleiopsis diffinis: 1 ex. op 26.v.2012 te Andenne, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor NA.

Geometridae

Eupithecia insigniatai: 1 ex. op 20.v.2012 te Bonheiden, leg. K. Boux. Nieuw voor AN.

Idaea trigeminata: 1 ex. op 30.vi.2012 te Liège nabij de terril Thier-à-Liège, leg. R. Stas. Enkel vermeld uit de literatuur en nu dus zeker aanwezig in LG.

Philereme transversata: 1 ex. op 10.vii.2012 te Edegem, leg. L. Janssen. Nieuw voor AN, het gaat om de tweede waarneming voor Vlaanderen.

Theria primaria: 1 ex. op 01.iii.2012 te Hoogdele, leg. W. Declercq. Nieuw voor WV.

Glyphipterigidae

Orthotaelia sparganella: 1 ex. op on 17.vii.2012 te Meerkerke, leg. A. Zwaenepoel. Nieuw voor WV.

Gracillariidae

Caloptilia azaleella: talrijke mijnen op *Azalea* sp. op 11.vii.2011 te Cointe, leg. J. Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Caloptilia betulicola: mijnen op *Betula* op 15.ix.2012 te Arlon, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Caloptilia elongella: mijnen op *Alnus glutinosa* op 25.viii.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Caloptilia roscipennella: mijnen op *Juglans regia* op 11.viii.2012 te Oudenaarde, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

Dialectica imperialella: mijnen op *Symphytum officinale* op 01.viii.2012 te Oudenaarde, leg. Werkgroep Bladmineerders; mijnen op *Pentaglottis sempervirens* op 09.ix.2012 te Wielsbeke, leg. S. Wullaert. Nieuw voor OV en WV. *Pentaglottis sempervirens* (Boraginaceae) is tevens een nieuwe voedselplant voor deze soort.

Leucospilapteryx omisella: mijnen op *Artemisia vulgaris* op 30.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor HA.

Parectopa ononidis: enkele mijnen op *Trifolium repens* op 26.vi.2012 te Tihange, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Parornix anglicella: mijnen op *Crataegus* sp. op 25.viii.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Parornix finitimella: een bewoonde mijn op *Prunus* sp. op 11.ix.2010 te Diksmuide, leg. S. Wullaert en enkele mijnen op *Prunus spinosa* op 03.vii.2012 te Balen, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor AN en LI.

Parornix scoticella: mijnen op *Malus* op 11.viii.2012 te Oudenaarde, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

Phyllocnistis saligna: enkele bladmijnen op *Salix fragilis* op 20.ix.2012 te Rachecourt, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LX.

Phyllonorycter emberizaepenella: mijnen op *Symphoricarpos* sp. op 15.ix.2012 te Arlon, leg. Werkgroep Bladmineerders; mijnen op *Leycesteria* sp. te Heverlee leg. A. Verboven; het is de eerste maal dat de soort op deze voedselplant wordt vermeld uit België. Nieuw voor LX.

Phyllonorycter platani: enkele bladmineers op *Platanus* op 20.ix.2012 te Rachecourt, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LX.

Phyllonorycter schreberella: mijnen op *Ulmus glabra* op 15.ix.2012 te Arlon, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Phyllonorycter strigulatella: mijnen op *Alnus incana* op 23.vi.2012 te Rocherath, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LG.

Heliozelidae

Antispila metallella: mijnen op *Cornus* sp. op 04.viii.2012 te Torhout, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor WV.

Heliozela hammoniella: enkele mijnen op *Betula* op 02.vii.2012 te Mol, leg. C. Vansteenwinkel. Nieuw voor AN.

Incurvariidae

Phylloporia bistrigella: mijnen op *Betula pubescens* op 11.viii.2012 te Oudenaarde, en op *Betula* sp. op 15.ix.2012 te Arlon, telkens leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX en OV.

Momphidae

Mompha jurassicella (Frey, 1881): **Nieuw voor de Belgische fauna.** De eerste waarneming van deze soort dateert van 14.iii.2009, het Moeraske te Brussel, leg. B. Hanssens. Nadien werd ze jaarlijks op nog andere plaatsen waargenomen; hier vermelden we chronologisch alle eerste waarnemingen per lokaliteit: Zarlardinghe, 27.iv.2010, leg. W. Decock; Muizen, 29.iv.2010, leg. G. Verbeylen; Mouscron, 26.v.2010, leg. Ch. Gruwier; Eine bij Oudenaarde, 07.xi.2010, leg. D. De Groote; Couthuin, 13.i.2011, leg. Ph. Vanmeerbeeck; Aische-en-Refail, 04.v.2012, leg. I. Volont; Wépion, 09.v.2012, leg. Ph. Vanmeerbeeck. De rups leeft tijdens de zomermaanden in de stengels van *Epilobium hirsutum* en de motjes vliegen in één langgerekte generaties van september, overwinterend tot in april van het volgende jaar. Waargenomen in AN, HA, LG, NA en OV, maar het zou interessant zijn om de oude collecties na te kijken op eventueel vroeger verzamelde exemplaren. De soort komt voor in al onze buurlanden en is voor de rest verspreid in West-Europa.

Mompha langiella: mijnen op *Circaea* sp. op 01.viii.2012 te Oudenaarde, en op *Epilobium hirsutum* op 04.viii.2012 te Torhout, telkens leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV en WV.

Mompha locupletella: 1 ex. op 19.vii.2011 te Veerle bij Laakdal, leg. V. Van Dijck. Nieuw voor AN.

Mompha terminella: enkele mijnen op *Circaea lutetiana* op 20.ix.2012 te Rachecourt, leg. J.-Y. Baugnée, det. S. Koster. Nieuw voor LX.

Nepticulidae

Ectoedemia hannoverella: enkele mijnen op *Populus × canadensis* op 28.ix.2011 te Gembloux, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor NA.

Ectoedemia intimella: mijnen op *Salix caprea* op 15.ix.2012 te Arlon, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Ectoedemia spinosella: mijnen op *Prunus spinosa* op 25.viii.2012 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Stigmella assimilella: enkele bladmineers op *Populus tremula* op 29.vii.2012 te Balen, leg. C. Vansteenwinkel en op 11.viii.2012 te Oudenaarde, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor AN en OV.

Stigmella betulicola: enkele mijnen op *Betula pubescens* op 20.ix.2010 te Theux, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Stigmella confusella: een mijn op *Betula pendula* op 01.viii.2012 te Geel, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor AN.

Stigmella luteella: mijnen op *Betula* op 15.ix.2012 te Arlon, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX.

Stigmella pyri: mijnen op *Pyrus pyraster* op 11.viii.2012 te Oudenaarde, en op 25.viii.2012 te Durbuy, telkens leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LX en OV.

Stigmella samiatella: mijnen op *Castanea sativa* op 30.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor HA.

Noctuidae

Lithophane leautieri: 1 ex. op 04.x.2012 te Herstal, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Oecophoridae

Borkhausenia luridicomella: 1 ex. op 05.vii.2012 te Hasselt, leg. C. Vanderydt. Nieuw voor LI.

Metalampra cinnamomea: 2 ex. op 26.vii.2012 te Ransart, leg. J. Bultot. Nieuw voor HA.

Prodoxidae

Lampronia corticella: 1 ex. op 18.v.2012 te Rocherath, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LG.

Lampronia luzella: 1 ex. op 12.vi.2012 op de terril Thier-à-Liège, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Psychidae

Ptilocephala agrostidis: (synoniem *Ptilocephala angustella* (Herrich-Schäffer, 1846)): in de collectie van het KBIN bevinden zich 3 exemplaren onder deze naam met de melding: "Belg. Env. de H.C. R, Alt. Coll. F. Heylemans, 29/6/1961, det. 88 Hättenschwiler". Arnscheid & Sobczyk (2012: 181) toonden echter aan dat *Ptilocephala agrostidis* (Schrank, 1802) een jonger, objectief synoniem is van *Ptilocephala muscella* (Denis &

Schiffermüller, 1775), een soort beschreven uit Beieren. Enkel een zeer gedetailleerd onderzoek van de drie vermelde exemplaren kan aantonen of het inderdaad om *P. muscella* gaat of om nog een andere soort. Voorlopig wordt *Ptilocephala agrostidis* dus geschrapt van de Belgische lijst.

Pterophoridae

Platyptilia gonodactyla: 1 ex. op 19.v.2012 te Vreeren bij Tongeren, leg. S. Raymaekers en 1 ex. op 04.v.2010 in het centrum van Brussel, leg. B. Hanssens. Nieuw voor BR en LI.

Pyralidae

Oncocera semirubella: 1 ex. op 02.viii.2012 te Ninove, leg. W. Mertens. Nieuw voor OV.

Salebriopsis albicilla: 1 ex. op 26.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor HA.

Roeslerstammiidae

Roeslerstammia erxlebella: mijnen op *Tilia* op 30.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor HA. Deze erg zeldzame soort was vroeger enkele bekend uit NA.

Sesiidae

Sesia bembeciformis: 1 ex. op 17.vii.2012 in De Westhoek, De Panne, leg. W. Vercruyssen & W. Van Gompel. Nieuw voor WV.

Tineidae

Monopis crocicapitella: 1 ex. op 15.vi.2012 te Herstal, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Oinophila v-flava: 1 ex. binnenshuis op 03.iii.2012 te Muizen bij Mechelen, leg. J. Soors. Het is de eerste maal sinds 1980 dat deze soort nog uit België werd vermeld!

Tortricidae

Acleris logiana: 1 ex. op 26.v.2012 te Andenne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor NA.

Apotomis sororculana: 1 ex. op 26.v.2012 te Andenne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor NA.

Clavigesta purdeyi: 1 ex. op 08.viii.2012 te Herstal, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Endothenia nigricostana: 1 ex. op 24.vi.2012 te Houyet, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor NA.

Epinotia cruciana: 1 ex. op 26.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor HA.

Epinotia demarniana: 1 ex. op 26.v.2012 te Andenne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nu met zekerheid uit NA bekend.

Exapate congelatella: 1 ex. op 17.xi.2012 te Teuven; leg. S. Raeymaekers *et al.* Nieuw voor LI. Het is de eerste maal dat deze zeer lokale en zeldzame bladroller in Vlaanderen wordt waargenomen. Tot nu toe enkel bekend van enkele waarnemingen uit het Luikse.

Phtheochroa rugosana: 1 ex. op 26.vi.2012 te Kortesseem, leg. S. Raymaekers; enkele rupsen op *Bryonia dioica* op 04.viii.2012 te Grand-Leez, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LI en NA.

Spilonota laricana: 1 ex. op 26.vi.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Nieuw voor HA.

Yponomeutidae

Atemelia torquatella: enkele bladmijnen op *Betula* op 30.vi en 01.vii.2012 te Laplaigne, leg. Werkgroep Bladmeeerders. Enkele imago's werden door S. Wullaert uitgekweekt op 18.vii.2012. Nieuw voor HA.

Zelleria hepariella: 1 ex. op 05.vii.2010 te Laekdal (Tremelo), leg. M. Mergaerts and 1 ex. op 06.x.2010 te Couthuin, leg. P. Vanmeerbeek. Nieuw voor BR en LG.

Dankwoord

Met dank voor alle medewerkers van de Werkgroep Vlinderfaunistiek die hun gegevens ter beschikking stelden voor dit overzicht: J.-Y. Baugnée, K. Boux, J. Bultot, W. Declercq, W. Decock, D. De Groote, G. De Prins, D. D'Hert, H. Dries, Ch. Gruwier, B. Hanssens, M. Mergaerts, Raymaekers, C. Snyers, J. Soors, R. Stas, É. Steckx, C. Vanderydt, V. Van Dijck, W. van Gompel, Ph. Vanmeerbeek, C. Vansteenwinkel, G. Verbeylen, W. Vercruyssen, T. Vermeulen, I. Volont, S. Wullaert, A. Zwaenepoel, W. N. Ellis, C. Gielis, F. Groenen, J. C. Koster, T. S. T. Muus, J. Tabell, H. W. van der Wolf en E. J. van Nieukerken worden bedankt voor de determinaties van enkele moeilijke soorten.

Bibliografie

- Arnscheid W. R. & Sobczyk T. 2012. *Ptilocephala agrostidis* (Schrank, 1802), eine seit Jahrhunderten fehlinterpretierte Art (Lepidoptera, Psychidae). — *Atalanta*, Würzburg **43**(1/2): 181–184.
- De Prins W. & Steeman C. 2003–2013. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — www.phegea.org.
- van Nieukerken E. J., Doorenweerd C., Ellis W. N., Huisman K. J., Koster J. C., Mey W., Muus T. S. T. & Schreurs A. 2012. *Bucculatrix ainsliella* Murtfeldt, a new North American invader already widespread on northern red oaks (*Quercus rubra*) in Western Europe (Bucculatricidae). — *Nota lepidopterologica* **35**(2): 135–159.